

FINANSSIKRIISI KOROSTI AASIAN NOUSUA GLOBAALIN TALOUDEN VETURIKSI

Suomenkielinen yhteenveto Ulkopoliittisen instituutin raportista 24

Vuosien 2008–2009 finanssikriisi käynnistyi Yhdysvaltain asuntomarkkinoilta ja levisi nopeasti maailmantalouteen. Finanssikriisi kyseenalaisti viimeisten kahden–kolmen vuosikymmenen aikana yleistyneen käsityksen, että mahdollisimman vähäinen sääntely voisi jopa parhaiten ylläpitää vakautta finanssimarkkinoilla. Syksyllä 2008 tätä käsitystä oli tarkistettava. G-20 -ryhmittymä (Group of Twenty), jonka muodostavat 20 suurinta taloutta, otti tehtäväkseen maailmanlaajuisen yhteistoiminnan organisoimisen laman torjumiseksi.

Ripeällä elvytyksellä uhkaava lama onnistuttiin tyypistämään suhteellisen lyhytaikaiseksi taantumaksi. Pankkien likviditeetin turvaamiseksi keskuspankit käynnistivät rahapoliittisen elvytyksen laskemalla ohjaukskorot lopulta “nollaan”, käytännössä lähelle nolaa prosenttia, ja ottamalla käyttöön uusia tilapäisiä luototusmuotoja, joissa luoton ehtoja helpotettiin.

Rahapolitiikan mahdollisuudet rajoittuvat kuitenkin vakavaraisten pankkien likviditeetin turvaamiseen. Finanssipolitiikan keinoja tarvitaan kokonaiskysynnän ja työllisyyden ylläpitämiseen sekä maksukyvyttömiä pankkien pääomittamiseen ja niiden sitoumusten takaamiseen. Useat valtiot ja EU laativat mittavia elvytyspaketteja. G-20-yhteistyöllä oli ratkaiseva merkitys rahoituksen hankkimiseksi köyhimpien ja taantumasta eniten kärsineiden maiden elvytyspolitiikalle. Vuosina 2008–2009 toteutettu elvytys osoittaa, että suhdannekehityksen hallitseminen on mahdollista.

Finanssipoliittisesta elvytyksestä oli kuitenkin seurauksena valtioiden velkakriisi. Useissa kehittyneissä maissa oli turvauduttu julkisten menojen velkarahoitukseen jo kriisiä edeltäneellä nousukaudella. Euro-alue meni tähän ansaan. Opetus tapahtuneesta on, että julkista velkaa on lyhennettävä tehokkaasti nousukaudella, jotta elvytysvaraa ei kuluteta etukäteen. Tätä myös keynesiläinen suhdanteiden tasaamisen politiikka oikein ymmärrettynä tarkoittaa.

G-20-kokousten kannanotot vastaavien kriisien ehkäisemiseksi tulevaisuudessa tuottivat suurisuuntaisen suunnitelman pankkisääntelyn, tai laajemmin rahoitusmarkkinoiden sääntelyn, perinpohjaiseksi uudistamiseksi. Uudistus koskee pääomamääräyksiä, palkitsemisjärjestelmiä, tilinpito- ja tilinpäätösstandardeja ja tiukennettua tilintarkastusta, täydennettynä pankkimaksuista kerättävällä rakennerahastolla. Uudet säännökset ovat tällä hetkellä valmisteltavana eri maissa.

Finanssikriisi toi havainnollisesti näkyviin maailmataloudessa tapahtuneen painopisteen siirtymän Aasiaan ja muihin nouseviin ja kehittyviin talouksiin. Kasvu on pääsääntöisesti ollut nopeampaa taloudellisesti vähemmän kehittyneissä maissa kuin johtavissa teollisuusmaissa.

Vuosien 2008–2009 kriisi aiheutti yhtäkkisen siirtymän samaan suuntaan, sillä kriisi kosketti vanhoja teollisuusmaita voimakkaammin kuin nousevia talouksia ja kehitysmaita. Esimerkiksi Kiinassa, joka on muodostunut merkittävimmäksi nousevaksi taloudeksi, taloudellinen kasvu ei hidastunut käytännöllisesti katsoen lainkaan. Vanhojen teollisuusmaiden suhteelliset resurssit vastuun kantamiseksi maailmantalouden kehityksestä ovat ehtymässä. Nousevien talouksien vastuu globaalin talouden hallinnasta taas on kasvamassa.